

EVANGELIKUS

EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetési ár:

Egész évre . . . 6 frt — kr.
 félévre 3 „ — „
 negyedévre . . . 1 „ 50 „
 Egy szám ára: 12 kr. o. é.

MEGJELEN HETENKÉNT EGYSZER.

Szerkesztő- s kiadó-hivatal: Pozsony, Konventutca 6. sz.

Felelős szerkesztő:

TRSZTYÉNSZKY FERENCZ.

Hirdetés ára:

Négyhasábos petit sorként
 egyszer közölve 7 kr.,
 többször közölve 5 kr.
 Bélyegdíj: külön 30 kr.

Tartalom: A középiskolai törvény életbeléptetése. — Még néhány szó az egyházi takarékmagtárakról. (Schnell Károly). — „Evangelikus missió a városokban“. II. (—r—) — Belföld. — Külföld. — Vegyesek. — Pályázatok.

Negyedéves előfizetőink előfizetéseik megújítására; megrendelőink hátralékaik bekielérésére tisztelettel felkéretnek. — Ki lapunk küldetése iránt nem intézkedik, annak nem küldjük, hallgatását visszautasításnak vesszük.

A középiskolai törvény életbeléptetése.

Meg van hozva a törvény. Életbe kell léptetni. A vallás- és közoktatásügyi miniszter, kire a törvény végrehajtása bízott, kiméletes lehet ugyan s hiszszük, lesz is a kivitel modorában; de a törvény őt is kötelezi, s ha a legsimábban akar is eljárni, a dolog érdemén, a törvény betűjén mit sem változtathat, annak követelményére nézve senkivel sem alkudhatik.

Reformált testvéreink jól tudják ezt; sőt azt is tudják, hogy a törvény szigorának legüdvösebb enyhítése, annak teljesítése. Tudják, hogy protestáns egyházunk feladata úgy elkészíteni a törvény utát, hogy azon időpont, melyen túl nincs és nem is lehet halogatás, tanintézetei új életre kelésének legyen kezdő pillanata. Tudják, hogy oly kérdéssel állanak szemben, melynek megoldásához lelkiismeretes tanulmány, beható tárgyalás, kimerítő előkészület s így idő kell, nehogy elhamarkodás vagy meglepetés esetén akár a középiskolai nevelésügy, akár egyházuk jó híre lássa kárát.

Török Pál superintendens s az ev. ref. egyet. tanügyi bizottság elnöke összehívójában a bizottságnak teendőit körvonalozta s munkálkodásának irányát megjelölte; meggyőződhetik abból mindenki, hogy reorganizációba fognak; s ugyan kisebb-e a mi teendők? Folyó július-hó 5-én a bizottság nagy fontosságú munkájához hozzá is látott; nálunk még a fa levele sem mozdul, nem hogy üdítő szellőcske jöjjön onnét a magasból.

Van nekünk is egyetemes tanügyi bizottságunk. Gyanúsítani nem akarok senkit sem, meglehet dolgozik is; de nagyon titkos munkát végezhet, mert mi szegény falusiak munkájából nem látunk semmit; de még szán-

dékát sem sejtjük. Van nekünk egy az egyetemes gyűlés által a végett kiküldött bizottságunk, hogy az acai tantervet az állami tantervvel egyeztesse ki. Ez, úgy tudjuk, néhai br. Radvánszky Antal egyet. felügyelő elnöklete alatt ülésezett is. Mily eredménnyel? Hol késik az éji homályban? Pedig hát itt volna az ideje, hogy egyes tanintézeteink, azok fentartói, igazgatói, tanári karai legalább némi kis irányt nyernének: hogy szervezzék a tanári kart? hogy állapítsák meg a jövő tantervét? hogy hidalják át a multat és a jövőt?

Tegye mindenki a hogy tudja és bírja, ezt látszanak gondolni intéző köreink. Így is megélünk valahogy, az igaz; de egyetemes érdekű ügyben, egyetemes érvényű intézkedést követel közoktatásügyünk és annak minden tényezői.

Vannak tanintézeteink, melyek kizárólag az acai tanterv alapján állanak, mások némileg az állami tantervhez közeledtek, s olyanokat is ismerünk, melyek teljesen az állami tantervet követik. Minden tanintézet saját útján jár, sőt olyan is van, mely az egyházból kifelé tekintget. Hogy hozzunk létre így saját tanintézeteink működésébe egyöntetűséget? Hogy rendezzük be ügyeinket már a fennálló keretben úgy, hogy intézeteink jövője biztosítva legyen? Mily viszonyban álljunk az állami hasonrangú intézetekkel, melyekből hozzánk, s melyekbe tőlünk jönnek, mennek a tanulók, úgy hogy ezekre az intézet változtatása hátránnyal ne legyen? Ki és mikor mondja meg?

Vannak tanintézeteink, melyekben vagy nincsen meg a kellő számú tanár vagy a szakbeosztás nem felel meg sem az állami törvénynek, sem a netán egyház-egyetemünk által megalkotandó új tantervnek. Tanárt, ha nincs, keresni s fizetéséről gondoskodni kell; ha van, de nem felel meg a követelményeknek, vagy előkészülésre kell utasítani vagy pótolni, de mindenesetre a szükségét fedezni kell. Mily irányban, mily alapokon történjék e rendezkedés?

Van még időnk! Van? én nem hiszem. Mindjárt benn vagyunk július-hó közepében. Szept. 1-ig úgy elmúlik az a uéhány hét, hogy észre sem vesszük s ott

állunk az új tanév küszöbén nem tudva mit és mikép kezdjünk. Az idő pénz, mondja az angol; nekünk, úgy látszik, a kegyes ég ingyenbe adja. De talán a jövő tanév csak ilyen-olyan lábán elhordott előkészületi, átmeneti év lesz? Jól van, legyen úgy, hisz másféle úgy sem lesz; de talán ez esetben is legalább főbb körvonalaiiban ismerni kellene az átmenet irányát? hogy már ez évben is minden tanintézet tervszerűleg járhasson el, s hogy ne éljünk ismét egy átmeneti évet, új átmenethez. Egyes intézetek, hogy e kellemetlen helyzetből meneküljenek, szervezkedésök irányadójaul, s talán nem egészen helytelenül, az állami tantervet veszik; de valószínűleg lesznek oly tanintézetek is, melyek kénytelen — kelletlen bár, de megmaradnak a régienél. De hát csakugyan oly „amabilis“ az a „confusio“, hogy nem akarunk vele felhagyni; vagy annyira megszoktuk az autonómiának nevezett anarchiát, hogy a szervezethez iránt már érzékünket is elvesztettük.

Hogy a minister, ha a törvényben körülírt állami felügyeletet komolyan veszi, miben kételkedni nincs okunk, rövid időn a főigazgatóságokat szervezni s a főigazgatókat ki fogja nevezni, az várható. Mit fognak intézeteinkben e tanfériak találni? Rendet? tudatosan megállapított szervezetet? alig ha; még eddig a céltudatos előkészület nyomait sem. Vagy talán bevárjuk a ministeri megintést, sürgetést? Szégyenletes lesz a tolatás ép azon a téren, melyen hajdan vezérszerepet vittünk. Ha már nem bírunk elől járni, menyjünk legalább a többiek után, kik túlszárnyaltak, de ne álljunk, hanem menyjünk!

Azt már kérni sem merem, mert tolakodás volna, hogy kiváló tanfériaink szíveskedjenek tollat ragadni, s irodalmilag előkészíteni a hivatalosan megállapítandó szervezkedést; de ha az ügynek s egyházunknak szeretetéből fakadó szavam eredménytelenül hangzik is el, mégis kérve kérem az illetőket: munkálkodjunk míg nappal vagy on!

Még néhány szó az egyházi takarékmagtárakról.

E becses lap 12. számában megjelent igen érdekes cikk, szerzője az egyházainkban létező magtárakra fordítja figyelmét. S ezen tárgy csakugyan megérdemli, hogy figyelemre méltassuk. Az említett cikk szerzője meg fogja engedni, hogy nézetemet, tapasztalásomat e nevezetes tárgyat illetőleg röviden elmondjam. Az érintett cikk írója komoly, szigorú moralista, ki mintegy ex cathedra ugyancsak leczkérteti azokat, kik ezen jóltevő, áldásdús intézetet életbe léptették s ezzel nemcsak a szegényeknek enyhítést, segítséget és támogatást nyújtottak, hanem oly egyházaknak, melyeknek semmi ingatlan javadalmak nincsenek, milyen talán legtöbb van, némi évi jövedelmet szereztek. Hogy ez igen szép és dicséretet érdemel, azt a tisztelt cikkíró sem tagadhatja; de keresztyéni szempontból véve, ezzel semmikép sem tartja megegyeztethetőnek, sőt röviden elítélve pálcát tör az egyházi takarékmagtárak felett s annyit akar mondani: hagyjátok abba azon intézetet, mert keresztyéntelen, az uzsoráskodás undok köréhez tartozik, mely-

lyel nem hogy istápolnátok a szegényeket, de sujtjátok felette nagy kamatokkal terhelvén őket! Azonban minden dolognak két oldala van, t. i. fény- és árnyoldala; ezt tartanunk kell a takarékmagtárakról is, s ott, hol az első a másikat sokban felülmúlja, az árnyoldalt, a gyengéket, ha nem is egészen elfeledni, de talán némileg el lehet nézni; mert az egyházak életében, ha azokat fentartani, s a jelenkor által kérlelhetlenül megkivánt haladásban fejleszteni akarjuk, nem mindig s egész szigorral azt nézzük csak: „quid juris“, hanem azt is: „quid consilii.“

Igaz, mit tagadni nem lehet, ha három véka kölcsön után, a takarékmagtár kamatul egy vékát vesz, ez sok, ez 25%; ez, ugymond cikkíró úr, oly visszás, abnormis állapot, melyet semmiképen igazolni s helyesnek mondani nem lehet. De valjon az élet, a tapasztalás, a praxis nem szól-e máskép? A szegény megszorult akkor fordul a takarékmagtárhoz, ha másképen magán nem tud segíteni; ha itt nem talál segítséget, akkor igazán a vasmarku uzsorás karmai közé jön. Kik azok? magyaráznom nem szükséges; ahoz nem kell commentár. Mint és mit szól a praxis? A magtár adósa, kiváltképen szűkebb aratás idején nem fizeti vissza a kölcsönt; örül ha megadhatja a kamatot, a tőke újra nála hagyatik. Más években szemetes, konkolyos buzát hoz, ilyen termett, ezt ismét a magtár kárával tisztítani kell. Sokszor a kölcsönt sem az adóson, sem a kezeseken jó szerrel megvenni nem lehet, ha csak executio útján nem; de ezt a felebaráti szeretet tiltja, s az ily tettet igazán lehetne keresztyéntelennek nevezni, s erre a takarékmagtárak fennállása óta alig is lesz példa. Vannak évek, melyekben a szegény sem szorul a takarékmagtárakra; a buza gyümölcsözötlenül hever; gondozni kell, hogy kárt ne lásson; a kezelés is némi költséggel jár. Kérdelem már most: hogy lesz itt 25%-tőli jövedelem? És legjobb esetben, posito, sed non concesso, hogy 25 frtot kamatoznának az egyházi takarékmagtárak, még ez esetben is valjon lehetné-e ezt uzsorának mondani, mely a szegények vállait nyomja s nekik kárakra van? valjon a szegényebbet, minden egyházának tartozó adózás alól, mint evangélikus keresztyént emancipálni kell? Bár oly fényes állapotban volnának egyházaink! A tehetősebbek minduntalan, építkezéseknél, fuvarozásnál stb. igénybe vétetnek, mitől a szegényebb meg van kímélve. Úgy hiszem nem vétek, sem keresztyéntelenség, ha akkor, midőn a legnagyobb szükségben segítséget nyer, egyháza iránt háláját nem csak száraz szóval, hanem tettel is lerója.

Igen szépen nyilatkozott több évek előtt egy egyházi gyűlésen a derék férfit, Prónay Albert báró: „a protestáns ember mindig kész legyen vállalásáért áldozni, tudja, hogy az ő vallása drága birtok.“ Valjon nem lehet-e e szavakat a szegényebbekre is alkalmaztatni, kik az egyházi takarékmagtárakból kölcsönt vesznek s a veszedelmes uzsorásoktól megmentetnek. Igenis megmentetnek. Hangsúlyozom ezt a szót, s az életből vett csak egy példával illusztrálom: 1855. évben jöttem át ide, elfoglalva a vadkerti állomást. Kettős ekklézsiám egyike a német-magyar épen akkor fejezte be iskolai épületét, de 2000 és néhány forintnyi adósság is maradt;

szláv-magyar ekkleziámnak volt egy ódon, sötét iskolája, mely inkább volt istállónak mint iskolának mondható. Midőn a helyzetet jobban kiismertem, látva hogy az egyházaknak semmi ingatlan vagyonuk nincs, gondoltam: itt valami módon segíteni kell. Megállapodtam abban, hogy kedvenczemet a takarékmagtárat fogom ekkleziámnak ajánlani. Ezt az első egyházi gyűlésen meg is tettem. Hogy fogadtatott ajánlatom? „Ez nekünk nem kell“, felelének ép azok, kiktől leginkább vártam pártolást. Jöttek az 1866-iki s következő inséges évek, melyekben sokan a hívek közül olyan igazi uzsorások kezébe kerültek, kiktől nagy áron hitelbe vették a búzát, mely, midőn a pénzt a meghatározott időre le nem fizették, törvény útján, irgalom nélkül az utolsó fillérig behajtatott. Ekkor régi ajánlatommal újra előállottam és az a legnagyobb készséggel elő fogadva. Azon időtől fogva a takarékmagtár mindkét ekkleziámban áldást hozott mind a szegényekre, mind magukra az egyházakra; de uzsoráskodást nem üzünk. Példánkat követték az itt létező reformált és római kath. egyházak is. Azért minden lelkészársamnak és minden egyháznak, hol még takarékmagtár nem létezik és szükséges, forrón ajánlom, hogy azt életbehozni el ne mulasztják. Ne féltsék lelkiismeretüket, vagy, hogy őket valaki jogosan vádolhatná uzsoráskodással. Állítsunk egyházi takarékmagtárakat!!

Schnell Károly.

„Evangelikus missió a városokban“.

II.

A változott társadalmi viszonyok, a pastorális működés alakjának megváltoztatását követelik. A francia forradalom szabadság, egyenlőség és testvériség eszméi, — a közlekedés oly változatos utjai és a gondolat gyorsaságával versenyző eszközei lerombolták a régi világ várfalait és egy új világ, társadalmat átalakítólag hatolt be e békés házfalak közé úgy, hogy elmondhatjuk: letűnt a régi, ime minden új előttünk. —

A szabadság eszméje varázsige-ként felrázta Europa szunyadozó, álmodozó népeit s ama gondolatok, melyek mélyen elrejtözve egyes gondolkodók elméjében el voltak zárva, most mintegy sirukból kiemelkedve mámorig ülték a feltámadás örömnepét. — El ama nehezekkel, mely a tekintély alakjában megbénítá a gondolkodó lélek szabad röptét; nincs intézmény, nincs személyiség, mely a gondolkodást, kutatást és emez eredményei közlését megakadályozná; s nincs hatalom, mely emez új gondolatok özönének ellentállhatna! — Ama nem rég oly egységes képzetkör fel van bontva s az egyes hívőknek lelke, egymással küzködő eszmék, világok részben kétségbeejtő küzdelmének lesz küzdelterévé. — A meghasonlás önmagával s így a létező állapottal, intézményekkel, — a világgal, s a küzdelemmel járó fegyverszünet: a világ fájdalom nem egyesek baja, hanem — a városi hívők majdnem közös betegsége.

S e baj még csak a baj kezdete. Orvosok jönnek, mint a csalhatlan, evidens igazság apostolai; tán még előadásokat is tartanak s bizonyítják a meg nem magyarázott atomok és a legkevésbé sem tisztázott törvények hatalmával hánykolódva — végre mathematicae és statistice, hogy a szabadság századában immár annyira

jutottunk, hogy bebizonyíthatjuk azt, hogy nincs szellem, nincs szabadság. hogy csak az erővel párosult anyag létezik és az erősb törvénye az uralkodó az „úgynevezett“ erkölcsiség terén is, s hogy ily tényállás mellett ugyancsak az anyagnak, a húsnak emancipációja a lehetőleg legjózanabb valami. Érzéki élvezet a jelszó. A meghasonlott lélek az oly dogmaticae fellépő és oly exacte bizonyító tételekben támaszt nyer, s már most igazoltan követheti érzéki szíve indításait. — Ez élvezet azonban csak pillanatnyi, forrása minél inkább kiapad, s az önhibája által sivataggá változott világ ismét csak a pessimizmus tanát, üdvrendszerét igazolja.

Csuda-e, hogy ily viszonyok mellett még a legbensőbb kötelek is lazulnak, nevezetesen a szülők tekintélye, a társadalmi élet eme legszilárdabb alapja is ingadozik; hogy hanyatlik az állami és erkölcsi törvények majestása, hogy a vallás szelleme búsulva, önmagába visszavonul.

Csuda-e ily tényállás mellett, hogy egyesek legkomolyabb törekvése és buzgósa daczára is a nevelés ügye oly csekély valódi sikert képes felmutatni, hogy nevezetesen oly nagy és — sajnos — jogosult is azon panasz, hogy ifjúságunkban oly kevés az idealismus, oly ritka a lelkesülés. A kora scepstis, az egymással folyton küzdő képzetek és az idealismust megmételtyező képzetkörök bimbójukban elhervasztják, s az egyest vajmi gyakran a tébolydába vagy az öngyilkosok seregébe vezetik.

Igy változott a társadalom szelleme nevezetesen a városokban. Szellemével pedig változik alakja is. — A szabadság eszméje szövetkezik az egyenlőség eszméjével s ezzel kezdi meg harcát a társadalom eddigi intézményei ellen. — Egyenlőség a jelszó! Kiki maga erejére támaszkodva kezdje meg létért való küzdelmét. Nyitvák a sorompók. — Az eddig makacsul őrzött társadalmi osztályok védfalai, a vallás, nemzeti-ség és faj korlátai ingadoznak, a történeti alapon nyugvó szabadalmak kincsei hiába rejtetnek el: fenyegedőzik messziről véres zászlóival a communismus, e minden szellemi fölényt és ennek nemesítő, felemelő terményeit a tudományt és művészetet is leromboló, legázoló, mindent egyenlősítő vad hadcsapat. — Mig e rémkép csak távolról fenyeget, addig az egyenlőség jelszava által atomisált társadalomban, a csak önmagára támaszkodó egyes egyén bámulatos munkássággal küzdi létért való küzdelmét. — Mindnyájan egyenlők! A czéhek és szokások korlátai leomlottak. Nem szükséges immár a gyakran oly nehéz elemeknek pontos elsajátítása, a még sokak emlékezetében oly kínos előkészítés évsora. — A szabad verseny a szunyadozó erőket felkeltve, az erők teljes megerősítésével a gépek feltalálása és tökélybesítése terén bámulatos eredményeket létesített. Ezen gépek nagyrészt pótolják a mesterség mechanikai részének megtanulását s máról holnapra lesz semmiből mester. A komoly lelkiismeretes munkát pótolja a forgolódnó tudó, mindenüvé befurakodó ügyesség s a becsületességet gazdagon elfelejteti a siker. — Gyül a pénz, a vagyon, ez gazdagon kamatozik minden hozzájárulás nélkül magában, s megengedi, hogy mesés árra szállíttatnak le a külömben is könnyű módon pro-

ducált készítmények. — Az ipar a kereskedelemmel szövetkezik, a mindenről értesülő s mindenütt megjelenő vállalkozó létért való küzdelmében másnak bukását felhasználva, majdnem ingyen jut árucikkekhez, vagy leszámol saját megcsalt hitelezőivel, s most már nyugodtan nézhet le valóban a megélhetésért majd hiába küzdő kis iparosra és az oly ügyetlenül, szolid alapon munkálkodó kereskedőre.

Igaz, hogy most nem nyomja az egyest a cézhek nehézkes intézménye; de igaz az is, hogy a hirdetett egyenlőség védpajzsa alatt arany trónusára felemelkedett a nagyiparos, a nagykereskedő, illetőleg a kapitális, mely előtt porba sülyedve kénytelen meghajolni a mégis élni s családját fentartani kívánó kisiparos és kiskereskedő. Igaz, hogy most nem gyámkodik az egyes fölött a cézhekben élt erkölcsi szellem; de igaz az is, hogy az egyes megszűnt személyiségnek, nevelendő, gondozandó önczélnek lenni, eszközzé válik, mely csak annyit és addig ér valamit, a mennyiben és meddig a kapitális könyörtelen kezében kamatozik. — Így válik egyszerű munkássá a kisiparos, egyszerű bizományossá a kiskereskedő. Olcsó munkára van szükség! Egymaga a férfiú nem képes, magát és családját is fentartani. — A nő sőt a gyermekek is kénytelenek, a család szentélyét elhagyva, a gyári kaszárnyákat felkeresni, és itt szótalan munkában, fülledt levegőben s erkölcsileg megmételtyezett légkörben a hosszú napot tölteni. Nincs ki a fáradtat a családi tűzhelynél szívesen fogadná, ki az anyagi gond redőit gyöngéd kézzel elsimitaná; elhalványulnak, elkomorodnak, örömük elnémul, játéku szünetel, s szótlanul eszi a család a nyomor kenyerét. S így megy az napról-napra. — A vasárnap szent csendét, építő hatását e nép nem ismeri. Az élet nem élet, hanem tengedős, melyet egyetlen egy családtag betegsége vagy halála a koldus nyomor és kétségbeesés színhelyévé változtat át. A mi az életkedvből s nemebb iránti törekvés és vágyból ily viszonyok között fenmaradt az ép elégséges arra, hogy a tényleges helyzet szomorú volta még inkább tudatossá váljék és az elégedetlenség csirája a társadalom iránti gyűlöletté fajuljon.

—7—

B E L F Ö L D.

Nyílt levél a szerkesztőhez. Nagytiszteletű szerkesztő úr! Engedje meg, hogy e becses lap hasábjain, Guggenberger atyánkfia szerint ezen mi édes „itt-honunk“ falain belül, röviden én is hozzászóljak az ismeretes nyitrai ügghöz. Készítve érzem magamat erre annyival is inkább, mivel Leska esperes úr nyílt válaszában mintegy azon feltevésének látszik kifejezést adni, mintha az ő esperessége lelkészeinek szóló nyílt levél, a mi tolnai egyházmegyénk részéről ellenük intézett támadás akarna lenni. Pedig nem úgy van. Ha e becses lap egyházi tekintetben a mi édes otthonunk, — és pedig kell, hogy az legyen — akkor, azon elvből indulva ki, hogy a mi egyházunk első sorban a Jézustól e földön szerzett üdvintézmény, tehát egészen önczélú erkölcsi testület, nem pedig, akár innen, akár túl, nemzetiségi, vagy politikai propaganda; mindenekelőtt ki kell onnan zárunk mindennemű oly üzelmeket, és emóciókat, melyek az egyháztól egészen idegenek lévén,

csupán csak politikai tendenciák jellegét viselik magukon. Ily szempontból tekintve már most Guggenberger atyánkfia nyílt levelét, azt — ámbár meg vagyok győződve, hogy az a legjobb akarat folyománya — egészben véve czélt tévesztettnek kell nyilvánítanom. — És épen ezért nem hiszem, hogy nagy kiterjedésű egyházmegyénkben akadna lelkész, tanító vagy egyházi ügyeinkkel behatóbban foglalkozó világi férfiú, ki az ő felszólalását — tekintve annak akár tendenciáját, akár modorát — magáévá tenné, s különösen annak nyilvánult hatása iránt, szerzőjével solidaritást vállalna. Mi, itt a tolnai egyházmegyében, e tekintetben is a mi hitünk mesterének, a Krisztus Jézusnak példáját tartva szem előtt, — ki, midőn elkövetkezett az idők teljessége, a politikai és állami helyzetet elfogadta úgy, a mint azt találta, és a zsidók nemzetiségi vágyai, és messiási ábrándjaitól menten építé fel országát — egész odaadással és hűséggel kívánunk szolgálni, egyházi és vallási autonomiánk szerint, azon állam erkölcsi és közmívelődési céljainak, melyben magyarhoni evang. egyházunk elhelyezkedett, annak szentesített törvényeit és nyelvét — mint hivatalos nyelvet — a mennyiben ez az állam egységére nézve szükséges, — egész készséggel fogadjuk; egyébként pedig magyarhoni evang. egyházunk historiai múltján és egységén, mint biztos alapon foglalván állást, vég nélkül fájlalnók, ha egyházunk, érdekeitől egészen idegen, politikai, nyelvi és nemzetiségi üzelmek és emóciók küzdterévé lenne, melyek, megfosztva azt vallás-erkölcsi és egyházi jellegétől, karakterétől az állam s egyház testét is szaggatnák, s azt közmívelődési működésében bénítanak és akadályoznák!

Ennyit a már-már elmérgesedő ügyben. Nem polemizálási viszketeg, vagy feltűnési vágy készített engem e sorok írására, hanem egyedül azon forró óhaj-tás, lehetőleg odahatni, miszerint az egyházunk teste csontjaiban égő tűz lelohasztassék, oltassék, hogy mi, kik a Krisztusban testvérek vagyunk, egymás iránti tekintetből, de különösen egyházunk jól felfogott érdekében egymást megértsük. Csakis így tehetünk mi jó szolgálatot szeretett hazánknak s egyházunknak, s munkálkodhatunk sikerrel azon, hogy Istennek országa eljövendő lészen e földön. — A szeretet és béke lelke legyen velünk!

Bauer A.

A nemzetiségi kérdés magyarhoni evang. egyházunkban.

I. Tisztázzuk a helyzetet.

Az „Evang. Egyház és Iskola“ 14. száma e kérdésben a tárgyilagossá discussionra megnyitja a tért. Nem-e szerénytelenség részemről ezen tért már is igénybe vennem? Úgy hiszem, hogy, ha a „nyílt levél“-ben szőnyegre hozott ügy szerény magamnak, és levelemet válasza méltatott Leska főesperes úrnak csak személyes ügye volna: akkor, tekintve a „nyílt válasz“ utolsó passusát, nekem e kérdésben többé szavam nem lehetne, mert két fél között discussionról szó sem lehet ott, hol az egyik fél kereken kinyilatkoztatja, hogy „mély hallgatás lesz ezután a válaszom“. De én a szőnyegre hozott kérdést nem tekinthetem személyes kérdésnek, — a mint nem is az — hanem olybá veszem

azt, mely magyarhoni ev. egyházunkat jelenjére s jövőjére nézve mélyen érdekli, és erős meggyőződés, hogy ha ev. egyházunk magyar-, tót- és németajkú fiai a kérdés körül egymást meg nem értik és azt az egyház és haza — mert e kettőnek érdekeit egymástól elválasztani nem tudom — üdvére s javára meg nem oldják, a vesztes fél első sorban a mi egyházunk lesz.

Ezért igenis szóljunk a dologhoz, tekintet nélkül arra, hogy egyik-másik, kinek szava mindenesetre súlylyal birna, kinyilatkoztatja, hogy ő a discussió elől kitér. — Tán nem tévedek, midőn azt hiszem, hogy marad azért még elég, ki nyíltan helyt áll meggyőződéséért és a közjót mindenek felé helyezve, annak érdekében vagy másokat iparkodik az ő egyéni álláspontjának helyességéről meggyőzni, vagy esetleg belátva tévedését az erősebb argumentum előtt meghajol. És ezért legyen szabad ismét tollhoz nyulnom.

Leska főesperes úrral vitatkoznom — tekintve válasza végét — persze nem lehet, s bár válaszára sok nagyon sok viszonzásom volna s bár ily viszonzásra levele — mondván; „hogy fogná értelmezni G. úr“? — quasi felhív, ő vele direct szóba még sem állhatok. Nem is szándékom. De legyen megengedve egyrészt némely dolgokat constatálnom, másrészt még magához a kérdéshez tüzetesebben szólnom.

Először constatálnom kell azt, hogy nyíltvelem irásában semmi „calumniare audacter“ viszketeg nem vezetett. A „Budapesti Hírlap“ f. é. 133. számában olvastam ugyanazon lap pozsonyi levelezőjének — tehát közvetlen szemlélő-tollából folyt tudósítását, mely szóról szóra ezt mondja: „A dunáninneni pánszlávok most egészen nyíltan akarnak fellépni; tanúsítja ezt a turolúkaí esp. gyűlés következő határozata: a nyitrai esperesség mélyen meg van sértve a kerületi elnökség magyarnyelvű-, az esperességet május 9-én Pozsonyban tartandó kerül. gyűlésre meghívó leirata által, ezért ezt csak sajnálattal fogadja el, kívánván, hogy a főtiszt. és méltóságos kerül. elnökség, mint eddig, úgy továbbra is, csupán Isten igéjének azon szabályaihoz tartsa magát, melyet Pál apostol I. kor. 14. 19-ben adott. Ebben az országos törvény sem akadályoztat. Mi az egyházban politikát nem akarunk“. — Ezen tudósítás május 15-én jelent meg, és megczáfolva nem lön, még 3 héttel később sem. Kellett tehát úgy vennem a dolgot, mint a melyet a levelező nem az újjából szopott. Én tehát nem koholtam semmit sem, és ha rágalom volt, mit akkor a pozsonyi levelező irt, úgy akkor lett volna ideje a „calumniare“-ról beszélni.

Másodszor constatálom azt, hogy a főesperes úr a „Korouhev“-et mutatja be, mint az „έν γλώσση“ alkalmazóját és ezen locus legújabb magyarozatának feltalálóját, azonban ezen magyarozatot magáévá teszi. Nem irigylem tőlük tudományos felfogásukat, de már az ellen tiltakozom, mintha én is mellettök bizonyítanék. Eltekintve attól, hogy az „έν γλώσση“-t nem én értelmezem így, hanem azon tudósok, kik e téren tekintélyek; szó nélkül nem hagyhatom a főesperes úr ezen mondását: „mi is csak azt akarjuk bebizonyítani, hogy ismeretlen nyelven beszélni annyi, mint értelem nélkül beszélni.“ Már bocsánatot

kérek, a között, hogy valamely beszédnek egyáltalában van-e értelme, és a között, hogy én azt a beszédet értem-e? roppant nagy a különbség. Minden logikai összefüggés nélkül beszélni: ez az értelem nélküli beszéd, de ismeretlen nyelven beszélni, ez nem értelem nélküli beszéd, ez csak olyan beszéd, melyet csak az nem ért meg, ki ezt a nyelvet nem bírja. Én — és ezt őszintén sajnálom — tótul nem tudok, de ha valaki tótul szólítana meg és én erre azt mondanám, hogy ez értelem nélküli beszéd, szemem közé nevetne a főesperes úr és azt mondaná: csak tessék tótul megtanulni, akkor mindjárt érteni fogja. Hát így van ez a magyar nyelvvel is. Ha valaki a magyar szót meg nem érti, az lehet reá nézve idegen nyelv, de nem értelem nélküli beszéd. Tessék azt megtanulni és akkor érteni fogja. Ily esetre az „έν γλώσση“-t alkalmazni, ez még is csak megbocsáthatatlan játék a szentirással, mely ép úgy nem fér össze az igaz hittel, mint a tudomány előtt meg nem állhat.

Végül még egyet. „A szegény félreismert, rágalmazott tót nemzetiség hazaszeretete tettekben nyilvánul.“ Így mondja ezt a levél. Ezt a „szegény félreismert“ tót testvért nem is bántom én. De hozzá teszem még azt: szegény, mert félrevezetik. És azok ellen küzdünk mi, és küzdök én is — kit, s ezt szintugy constatálni kívánom, nem mozgósított senki — kik ezt a népet félrevezetik. Nem hiszem én azt, hogy ez a nép hazánk válságos idejében fegyvert fogott volna saját hazája, s így azon tót honvédszászlóalj ellen is, mely első mászta meg a szenttamási sánczokat, ha nem akadnak evangélikus lelkészek, kik azt hazája ellen vezetik. Semmi hivatásom Jókai szavaihoz commentárt írni, de midőn ő a hazafias lutheránus tót papokról szól, kik itt missziót teljesítenek, aligha czéltzott a nyitrai esperességbeli Hurbanra és elvrokonaira. Olyan tót papok, kik a pátens idejében egész egyházuk ellen törtek; olyan tót írók, kiknek hazaszeretetével az 1882. évi egyetemes gyűlésen megismerkedtünk, — s itt constatálom azt is, hogy akkor egy hanggal sem czáfolták meg az ott napvilágra hozottakat — így nem teljesítenek missziót, sem az egyház, sem a haza érdekében s nem vehetik jogosan magokra Jókai szavait. Nem akarok én senkit hazaszeretetre tanítani, de igen is szabad nézmem paptestvérem tetteit s ha milliókkal együtt én is érzem, hogy ezen tetteket szó nélkül hagyni nem lehet, szabad őt kérnem: térj meg!

És ezzel azon bizonyos áramlattal egyelőre leszámoltam, s most nézzük magát a kérdést.

Guggenberger János.

K Ü L F Ö L D.

Ausztria. — Az osztrák kormány szándékozik a cseh tartománygyűlés elé törvényjavaslatot terjeszteni, mely az evangélikusok járulékait a nyilvános népiskolák fentartásához szabályozná. Miután a közoktatásügyi ministerium és a cseh helytartóság az utolsó iskolatörvény által elkövetett jogtalanságot beismerik, remélhető, hogy a cseh tartománygyűlés is a szükséges következtetést meg fogja vonni. Czélszerűbb volna természetes az ügynek oly általános törvényes szabályozása, mely egész Ausztriára szólna. Annál is inkább, mert

az új iskolai novellával, mely az evang. iskolákat nyilvánossági joguktól megfosztja, meg van sértve az alaptörvénynek mondott 1869. évi nyílt parancs.

Németország. — Az egyház-politikai törvény június 25-én több mint kétharmadnyi többséggel (224 szavazattal 107 ellen) a képviselőház által megszavaztatott, míg a felsőház ebbeli bizottsága a törvényjavaslatot, a képviselőház fogalmazásában valamennyi szavazattal 2 ellen elfogadta. A törvényjavaslat a kulturharcban lényeges fordulópontot jelent. Mindenesetre védve van ezentúl a kormány azon vád ellen, hogy ő a kath. népet meg akarja fosztani a vallás áldásaitól. Egyszersmind igen hatásos eszközök birtokába jutott, melyekkel, ha csak a kuria némi engedékenységet mutat, a vallásos életben mutatkozó hiányok és ferdeségek könnyen megszüntethetők. Ha a törvény szentesítetik, miben nem lehet kétség, úgy mindazon lelkésznevendékek, kik törvényes előkészültséggel bírnak, azonnal segédlelkészekül alkalmazhatók. A pápa előzékenységtől fog függni, hogy a minister azon lelkészeket, kiknél a törvényes előkészület hiányzik, dispensálhatja-e és így a hézagokat kitöltheti. Miután továbbá a püspököknek meg van engedve, idegen kerületekben egyes szent szertartásokat végezni és a megürült községekben a helyettesítés teljesen szabad, tényleg a mint a törvény hatályba lép, minden lelkészi inség meg fog szünni. — Windthorst indítványainak a szentségek kiszolgáltatása és a miseolvasás szabadságára nézve elég van téve, csak nem a teljes önkény szabálytalan formájában, hanem szervesen és a fenálló törvények korlátaiban belül. Ezzel a jelentékeny első lépés meg van téve a béke felé. A minek az állam és az egyes honpolgár jólétének érdekében meg kellett történni, az megtörtént. Hogy államilag elismert és megerősített lelkészek börtönbüntetetés mellett akadályozva voltak, megürült lelkészi állomásokban helyettesítve működni, hogy a katolikusoktól megvonták a hit vigaszát, az a kulturharc viselésében mindig nagy hibául fog tekintetni. Ezen hibát másként jóvá tenni nem lehetett, minthogy az állam eddig elfoglalt álláspontját, melynél fogva minden egyes állomás bejelentését követelte, elhagyta, és ezen kötelezettséget csupán csak az elmozdíthatlan lelkészekre és ezek állomásainak helyetteseire szorította.

Kétségkívül rejlik ebben a kuria követelményei iránt engedékenység, annál inkább, mert engedménnyel szembe nem állított kötelezettség; kettős vesztély is rejlik benne. Az által, hogy a segédlelkész s ég szabadjára van hagyva, épen a klerus harcias része, a káplánok serege ellen nem őrizhető. Másrészt a püspököktől függ, a lelkészeket elmozdíthatókká tenni, mi által a megtelepült és gyülekezeteikkel összeforrt lelkészek helyébe az egyház minden órában harcra kész csapatot vezethet a küzdelembe. De helyesen ki van emelve, hogy a püspökök ezen hatalma csak bizonyos korlátok közt gyakorolható, mert különben a klerus és a gyülekezetek elkeserítettnek. És a mi az ellen nem őrizhető káplánokat illeti: a kormánynak épen nem áll módjában, oly fiatal embereket, kik az egyetemből vagy a papnöveldeből kiléptek, megítélni; később pedig, ha ezek valamely lelkészi állomást nyernek, a kormány alkalmaztatásukat megtagadhatja és így mindig marad

befolyása a fiatal lelkészek maguktartására. Egyáltalában nem kell a bejelentés kötelezettségének túlságos értéket tulajdonítani. Igen jelentékeny és becses mint az állam és egyház közti jó viszonynak kifejezése, mint tanubizonyság arról, hogy mindkét részről óhajtlák egymást megérténi; de mint tilalmi eszköz az állam kezében nem bir azon jelentőséggel, melyet neki tulajdonítanak. És tényleg itt rejlik azon nehézség, melynek megoldása még előre nem látható. Lehetséges, hogy a kuria daczára azon engedményeknek, melyek kétségkívül a törvényben foglaltatnak, a bejelentés kötelezettségét még korlátolva sem fogja megengedni. Ennek azon szomorú következménye lenne, hogy számos lelkész, üldözés és száműzés által elkeseredve, a pápa csatakész seregét szaporítaná és hogy az első esetben, a hol lelkész alkalmazandó lesz, a jelentés még sem történnék meg. Ez pedig mindenesetre úgy a politikai, mint diplomatiái szempontból veszteség lenne az államra nézve, de nem vallási és egyházi szempontból. Mert tényleg a kuria és az episkopatus oly jogtalanságot követnének el, hogy minden gondolkozó katolikus egyházának politikáján fenakadhatna. Az állam birna még akkor is elég hatalommal, hogy a megürült állomásokat egy év alatt betölthetné. Magas pénzbiroságok, melyeket kormányzatilag megszabni és ismételni lehetne, még mindig biztosítják a kormányt az engedetlen egyházi főnökök ellenében. De nem óhajtható, hogy a kulturharc ez által új kiadásban ismétlődne, hanem kívánatos, hogy a fenforgó törvény a kuriát arra bírja, hogy politikáját kissé változtassa. A megelőző diplomatiái alkudozások nem mutatják ugyan ezen kívánságot a biztos remény fényében. A kuria már is oda nyilatkozott, hogy a jelentés kötelezettségét csak úgy fogja elismerni, ha a kormány a lelkészek kiképzésére vonatkozó törvényeket megváltoztatja és szabad törvényhatóságot enged meg. Másrészt a kormány is kimondta, hogy rendszabályait elébb nem fogja enyhíteni, míg Róma a bejelentés kötelezettségét el nem ismerte. Ha Bismarck csakugyan saját fejétől, be nem várva a pápai engedményt, így járt el, remélhető, hogy a pápa sem fog a külső látszat mellett makacskodni. Ha ez mégis megtörténnék, az állam ismét azon kérdés előtt állana, mit most? Egy új kulturharc bebörtönzésekkel és száműzetésekkel lehetetlen és siker nélküli. Senki sem kívánhatja, hogy a kath. tömegek democratizálása és az államtól való idegenkedése folyton nőjön — és ebben rejlik talán a kulturharc legnagyobb veszedelme s ezt okvetlenül ki kell kerülni. És így nem maradna egyéb hátra, mit az állam és egyház közti viszony teljesen új szervezése. A legnagyobb komolysággal rámutatott a kormány úgy a kuriához intézett irataiban, mint az országgyűlésen tartott beszédeiben, az ország és egyház elvállásának lehetőségére, mint nem kívánatosra, de talán szükségesre. A középpárt, a liberálisok és a conservatívok egyaránt állást foglaltak ezen kérdéssel szemben. A liberálisok újra megpendítették azon eszméket, hogy az egyházat fel kell bontani egyes autonóm gyülekezetekre; Virchow a szabad egyház eszméjét házas pápaságnak mondta, a miért őt a kath. alelnök az evang. egyház megsértése miatt megróyta. Windthorst már régen fenyeget az elválasztás tervével,

nem mintha ebben a béke egyedüli eszközét látná, hanem felhasználja oly célból, hogy fenyegethessen és hogy a ministerekre és az evang. conservativokra nyomást gyakoroljon. Hogy ez mind hasztalan és a megfélemlítés a protestánsoknál minden hatás nélkül marad, azt bebizonyította Stöcker udvari pap a harmadik olvasás alkalmával. Az emlékezetes tárgyalás nagy várakozások között ért véget. A többi a jövő titka még, s nem függ a küzdő diplomaták- és pártoktól, hanem Isten kezében van. És ő mint mindig úgy a Luther-évben is a hívőnek egyedüli bizodalma.

„Az evang. és kath. egyház közti számla a vegyes házasságok terén Németországban“ cím alatt Baasch jenai superintendenstől e napokban egy irat jelent meg, mely terjedelmes statisztikai adatok alapján következő meglepő eredményekhez jut: 1. hogy a Poroszországon kívüli Németországban általában a prot. egyház nagy fölényben van, és pedig mindenekelőtt a házasságoknál, de határozottan a keresztiségeknél is; 2. hogy Poroszországban is számos kerület van, melyről ugyanezt statisztikai biztossággal lehet állítani; 3. hogy sok más kerületben és egész tartományokban majdnem teljes biztossággal be lehet bizonyítani, hogy a számla csak helytelen könyvelés következtében ütött ki az evangélikusok hátrányára; 4. hogy különösen Sziléziában az ev. egyház kedvezőbb helyzetben van, mint a katolikus. — A szerző kutatásai nagy figyelmet érdemelnek. Ő legalább a biztos megoldáshoz vezető helyes utat megmutatta és azon várakozásra jogosít, hogy a statisztikai adatok teljes összeállítása az evang. egyházra nézve kedvező eredményeket meg fogja erősíteni.

VEGYESEK.

— Hazai ág. hitv. ev. közép- és szakiskoláink Tekintetes Igazgatóit tisztelettel kérem, sziveskedjenek az 1882/83. tanévről kiadott értesítőiket szerkesztőségünkhöz beküldeni, hogy tanintézeteink állását összehasonlítólá ismertethessük. — Önismeret a haladás első feltétele!

— Luther születésének négyszázas évfordulója alkalmából tervezett, s evangélikus magyar népünk épülésére szánt életrajza nyomtatási s kiadási költségeinek fedezésére adakoztak:

Ritter Károly	1 frt — kr.
Schnell Károly	1 „ — „
Michaelis Vilmos	2 „ — „
Eddigi gyűjtésünk	106 „ 45 „

Összeg: 110 frt 45 kr.

Bármely csekély összeget szívesen fogadunk, s e helyütt nyugtázzuk.

— (Beküldetett.) Nagytiszteletű szerkesztő Úr! — Becses lapjának 13. száma a „Prot. Egy. és Isk. lap“ után az eperjesi ág. hitv. evang. hittanintézet önk. s öns. egylete ez évi ünnepélyes zárulásának programját hozta meztelenül minden kommentár nélkül. Hát mi lelkészek így is megértettük s aggódva kérdeztük magunkban: vajjon egy hittanintézeti önképző egyletnek programja ez, minővel egy évi működését szokta ünnepélyesen bezárni? Hiszen a zárulések természetesen az ifjúság működési irányzatának feltüntetésére szolgálnak mindenkor tükörül. S vehetjük-e ezt ennek megdöbbenés nélkül? Vagy nem megdöbentő-e látni, olvasni, tudni, hogy egy hittanintézet növekedéi, egyházunk jövőndő papjai ünnepélyes zárulásukon Toldi estéjének humoráról, dufla

szerelemről s efélékről értekeznek? Nem akarunk félre értetni! Az önképző körök jelentőségét nem vonjuk kétségbe, lelkes működő tagjai voltak magunk is egykoron; azt azonban alig fogja valaki tagadni, hogy az önképzésnek a gimnasiális éveken túl a választott életpályára tekintettel kell vezetnie. S van-e — kérдем — a program csak egy árva pontjában is nyoma annak, hogy ez ifjú testvérek önképzőjükkben a papi pályára készülnek, képezik magukat? Pedig egy-két év csak s felveszik a lelkészjelölt nevet. Mi jelölje azonban lelkészeknek őket, ha nem a lelkési pályára irányzott komoly előkészülés, önképzés, önvizsgálat, imádkozás! Tisztelet az eperjesi önképzőkörnek, de az — legalább programja után ítélve — épenséggel nem hittanintézeti. *Egy evang. lelkész.*

— A középiskolai tanárokat nagyon közelről érdeklő hírt hoztak a napilapok. — Szerintök ugyanis Tréfort minister úr a középiskolai törvényjavaslat tárgyalása alkalmával tett ígérétenek s a képviselőház határozatának értelmében a miniszter közvetlen vezetése alatt nem álló felekezeti, községi stb. középiskolák tanárainak részére felállítandó országos nyugdíjalap létesítése iránt már megindította volna a tárgyalásokat, s az előmunkálatokhoz szükséges adatok gyűjtését elrendelte. — Csak nagy árt ne szabjon jóakarátának!!

— A Breznyik-ünnepély koronáját képezi kevés nappal az ünnepély végezte után Selmezcze érkezett következő távirat: Fogadj szíves szerencsekívánatinkat a királyi tanácsosi cím legkegyelmesebb adományozása által történt legfelsőbb kitüntetéshez. Tréfort. — Ily kitüntetésben evang. tanfőnök még eddig nem részesült, — mely nemcsak az érdemekben gazdag férfúnak, nemcsak a Bányakerület ősrégi főiskolájának, hanem egész hazai ev. egyházunknak is dicsőségére válik. Az érdemkoszorús férfún, viselje még soká e díszkoszorút homlokán.

— Tomasi Sámuel, chiznyói, gömörmezei ev. lelkész f. é. június 30-án tartotta 50-éves lelkészkedésének hálaünnepélyét.

— Ötvenéves tanítói jubileum. A bánati ág. hitv. ev. esperesség lajosfalvi egyházának f. évi június 26-án emlékezetes napja volt. Ekkor ünnepelte érdemekben öszült tanítója Belitska Pál, ki 1879. óta hivatalbeli ügybuzgóságának megérdemelt jutalmául ezüst koronás érdemkeresztet visel, ötvenéves tanítói jubileumát. Az ünnepélynek fényét nagyban emelte azon körülmény, hogy épen vizsganapra esett. — Az ünnepelt most 73 éves s ép egészségnak örvend.

— Petz Gusztáv, izményi s. lelkész, Medgyesen (Sopronm.) folyó hó 2-án megejtett választáson egyhangulag r. lelkésznek választatott.

— Kramár Sámuel előbb b.-csabai, azután felsőlehotai (Zólyom m.) segédlelkész jul. 1-én minden további jelölés nélkül a felsőlehotai egyház hívei által egyhangulag rendes lelkésszé választatott. A különben is néhány év előtt tetemesen javított papi hivány néhai Chalupka Sámuel hagyománya által újra növekedett. Vajha ezt lehetne constatálni a lelkési s tanítói választásoknál másutt is.

— Az aradáci evang. egyház (Bánátban) papjelölő gyűlését múlt hó 24-kén tartotta meg nt. Bujkovszky G. alesperes úr vezetése mellett. Jelölve vannak az egyház részéről: Kracsmeri Emil administrator, Jesszenszky Nándor n.-becskereki lelkész, az esperesség részéről: Abaffi Miklós verseczi s Kolényi Emil istvánfalvi (Hajducicza) lelkészek. — A választás napja még nincsen kiírva.

— A mezőberényi németajkú ev. egyház régi harangjait 2600 frtnyi költséggel újakkal cseréli föl. A költség egy része önkénytes adományokból jött be.

— Wladár Zoltán hitjelölt, Békés-Csabán, a sámsonházi evang. egyház részére, atya oldala mellé, Dr. Seberényi Gusztáv superintendens úr által segédlelkésszé avattatott.

Pályázat.

A besztercebányai ág. hitv. ev. egyház egy új fitanítói állomást rendszeresített, melyre ezenel pályázat nyittatik.

Kellékek: szakképzettségen kívül: a magyar, német és tót nyelvnek ismerete, és vallásos jellem.

Jövedelem: évi fizetés 700 frt. és 100 frtnyi lakbérilleték. — Ha azonban végleges hivatalban nem lévő egyén választatnék meg, akkor a választás egy próba-évre történik 600 frtnyi fizetéssel és 100 frtnyi lakbérilletéssel; a nagyobb fizetés csak a véglegesítés esetén adatván meg.

Az egyház fentartja magának a jogot, meghatározni az osztályt, melyet a megválasztandó tanítand.

A kellek felszerelt folyamodványok folyó évi július-hó végeig az alólirotnál adandók be.

Besztercebányán, 1883. évi június-hó 19-én.

Mockovcsák János T.,
ág. h. ev. főesperes-lelkész.

Pályázat.

A soproni ág. hitv. ev. egyházkerületi tanítóképezde segédtanári állására, melyhez a természettudományok s mennyiségtan mint fő-, s az ének és zene, esetleg e helyett a magyar nyelv, mint mellék-tárgy van kötve, pályázat hirdettetik.

Javadalom: egy szobás lakáson kívül 700 frt., esetleg 600 frt., ha zene s ének helyett a magyar nyelv képezi a mellék-tárgyat.

A pályázni szándékozók kérvényüket, képzettségük, életkoruk s vallásuk hivatalos kimutatásával, f. é. augusztus 5-ig az ev. tanítóképezdei igazgató-sághoz küldjék be.

Kelt Győrött, 1883. június 26.

Karsay Sándor,
superintendens.

Pályázat

ág. hitv. evang. külföldi egyetemre menő több rendbeli hittanulónak és tanárjelöltnek való ösztöndíjra.

A Glosius Sámuel és Dániel-féle alapítvány a pesti ev. ág. hitv. egyháznál kezelő bizottság ezennel közhírré teszi, hogy a föntirt alapítványból külhoni egyetemeken tanuló ág. hitv. ev. lelkészi, vagy pedig gymnasiumi tanárpályára készülő ifjak számára több rendbeli, egyenkint 210 német bir. markból álló ösztöndíjt fog a jövő 1883/84. tanévre kiosztani.

Ezen ösztöndíjak egymásutáni két éven át élvezhetők.

Az elnyerhetés feltételei:

1. Ha hittani jelölt a folyamodó, akkor már is két évi folyamat jól végzett legyen valamely magyarhoni protestans theologiai intézetben.

2. Ha tanári pályára készül a folyamodó, akkor az érettségi bizonyítvány kelte után már két évig honi vagy külföldi magasabb intézetben a maga választott szakában jó sikerrel tanult legyen.

3. Azonkívül mindenik folyamodó a választott pályá különbsége nélkül legyen:

- a) magyarországi születésű és ágostai hitvallású;
- b) a magyar nyelvet tudományosan ismerje, helyesen írja és beszélje, mely körülmény hiteles külön bizonyítvány által igazolandó be;
- c) legyen feddhetlen erkölcsi jellemű és jeles szorgalmu.

Ennélfogva felhivatnak ezennel külhoni egyetemeken levő mindazon lelkészi- vagy tanári jelöltek, kik már egy év óta a Glosius Sámuel és Dániel-féle ösztöndíjak élvezetében vannak, hogy ha még további egy évre külegyetemen maradni és az ösztöndíjakat élvezni óhajtsák: azt az előttük tudva lévő feltételek teljesítése mellett 1883. september 30-ig alólirott bizottsági jegyzőnél kérvényileg jelentsék be.

Felhivatnak továbbá mindazon külegyetemen tanuló vagy oda még csak ezután kimenni szándékozó lelkészi- és tanárjelöltek, kik a fennebb részletezett minőségi feltételeknek meg bírván felelni, ilyen ösztöndíjat a jövő 1883/84. tanévben élvezni óhajtanak, hogy a fent megirt kellekeknek kétségtelen beigazolására akár eredetiben, akár hitelesített másolatban mellék-lendő tanodai — ha van candidaticumi — vagy egyetemi és egyéb bizonyítványokkal ellátott, az alább ki-

kötött tanítási kötelezettséget is tartalmazó, sajátkezűen irt és aláírt, lakhelyükkel és az utolsó postaállomással jegyzett kérvényüket f. é. 1883. september 30-ig való záridő előtt (melynél később beérkező folyamodványok figyelembe nem vétetnek) bérmentve és lepecsételve alólirott bizottsági jegyzőhöz, (Budapest, V. nagykorona-utca 3. sz.) küldjék be.

A megszavazott ösztöndíjat a díjnyertes hit- és tanárjelöltek nem a tanév elején, hanem csak annak második fele kezdetén, miután bizonyítványaikat az illető egyetemen sikerrel töltött első félévről és egy-szersmind a második félévre lett beiratásuk felől is (Frequentations-Zeugniss und Anmeldungsbogen) a 210 ném. bir. markról szóló sajátkezü nyugtájukkal együtt előlegesen beküldötték, fogják posta utján bérmentesen megkapni, mívégre szükséges, hogy egyetemi lakásukat a nyugta beküldésekor pontosan megírják.

A ki ezen hit- és tanárjelölti ösztöndíjat már egy évig húzta, a rákövetkező évre is annak élvezetében csak úgy maradhat meg, ha reá újabban is érdemesnek tapasztaltatott, ha továbbá már az első évben a philosophiát, beleértve a philológiát és kivált erkölcsi tanu philosophiát is, szorgalommal tanulta, s a második évben is tanulja; végre ha magát előre arra kötelezte, hogy a külegyetemen töltött ösztöndíjas két esztendő után a hazába térve, a pesti ág. ev. magyar-német egyház-gyülekezet tanodájában, ha kívántatni fog, mérsékelt díj mellett egy évig segédtanári hivatalt viselend.

Kelt Budapestén, 1883. iunius 9-én.

Zsigmondy Jenő,
jegyző.

Búsbach Péter,
elnök.